
MONOGRAFIE PRAWNICZE

ZADOŚĆUCZYNIENIE
PIENIĘŻNE
ZA DOZNANĄ KRZYWDĘ
(ART. 445 § 1, ART. 446 § 4
ORAZ ART. 446² KC)

PIOTR ZIELONKA

MONOGRAFIE PRAWNICZE

PIOTR ZIELONKA • ZADOŚĆCZYNNIENIE PIENIĘŻNE ZA DOZNANĄ
KRZYWDĘ (ART. 445 § 1, ART. 446 § 4 ORAZ ART. 446² KC)

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Kamil Majewski

**COMPLIANCE I STATUS ZGODNOŚCI W INSTYTUCJACH
BANKOWYCH – FUNKCJE I SPOSÓB REALIZACJI**

Filip Wyszzyński

**KONTROLA INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W UJĘCIU
PRAWNOMIĘDZYNARODOWYM I PORÓWNAWCZYM**

Lukasz Gładki

GRANICE UPRAWNIENÍ OSOBISTYCH W SPÓŁCE AKCYJNEJ

Grzegorz Kuca

**RADA FISKALNA – PERSPEKTYWA PRAWA
KONSTYTUCYJNEGO**

legalis C.H.BECK

ksiegarnia.beck.pl

ZADOŚĆUCZYNIENIE
PIENIĘŻNE
ZA DOZNANĄ KRZYWDĘ
(ART. 445 § 1, ART. 446 § 4
ORAZ ART. 446² KC)

PIOTR ZIELONKA

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2025

Wydawca: Aleksandra Pietras

Recenzja: dr hab. Rafał Wrzecionek, prof. UZ

Publikacja została dofinansowana przez
Uniwersytet Zielonogórski

Książka, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując ją, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy cudzą własność i prawo!

Polska Izba Książki

Więcej o prawie autorskim na www.legalnakultura.pl

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2025**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa
e-mail: dok@beck.pl, tel.: +48 22 311 22 22

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-8411-114-7, ISBN e-book 978-83-8411-115-4

Spis treści

Przedmowa	IX
Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XVII
Wykaz orzecznictwa	XXIX
Wprowadzenie	1
Rozdział I. Zagadnienia wprowadzające	7
§ 1. Istota odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu czynów niedozwolonych	7
§ 2. Zasada <i>neminem laedere</i>	9
§ 3. Zasada pełnego odszkodowania	16
§ 4. Przyczynienie się poszkodowanego do powstania lub zwiększenia rozmiaru szkody	20
§ 5. Zbieg odpowiedzialności <i>ex contractu</i> i <i>ex delicto</i>	29
§ 6. Funkcje odpowiedzialności odszkodowawczej w reżimie deliktowym	32
§ 7. Zadośćuczynienie pieniężne jako środek kompensacji szkody niemajątkowej	34
I. Uwagi wstępne	34
II. Fakultatywny charakter zadośćuczynienia	38
III. Satysfakcja jako cel kompensacyjny zadośćuczynienia	44
§ 8. Podsumowanie	47
Rozdział II. Zadośćuczynienie pieniężne za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia	49
§ 1. Uwagi wstępne	49
§ 2. Charakterystyka roszczenia	51
I. Zakres zastosowania art. 445 § 1 KC	51
II. Wymagalność roszczenia	55
III. Dziedziczenie i zbywanie roszczenia	60
IV. Roszczenie o zadośćuczynienie w obcych systemach prawnych	64
§ 3. Bezpośrednio poszkodowany	72
§ 4. Przesłanki roszczenia	74
I. Uszkodzenie ciała i rozstrój zdrowia	74

II. Krzywda	79
III. Związek przyczynowy	82
§ 5. Relacja art. 445 § 1 KC do art. 448 § 1 KC	85
§ 6. Relacja art. 445 § 1 KC do art. 446 § 4 KC i art. 446 ² KC	93
§ 7. Wysokość zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę	96
I. Pojęcie odpowiedniej sumy zadośćuczynienia	97
II. Kryteria ustalania wysokości zadośćuczynienia	101
1. Kryterium podstawowe – rozmiar krzywdy	104
2. Kryteria pochodne	110
A. Wpływ zdarzenia na dotychczasowe życie osobiste i zawodowe poszkodowanego	110
B. Wiek i stan zdrowia poszkodowanego	112
C. Postawa sprawcy szkody, rodzaj i stopień jego winy ..	113
D. Aktualne warunki gospodarcze oraz stopa życiowa społeczeństwa	114
E. Kompensacja szkody majątkowej	121
§ 8. Analiza orzecznictwa sądów powszechnych	126
I. Założenia i metodologia badań	126
II. Analiza poddanych badaniu spraw sądowych	128
III. Wnioski z analizy	138
§ 9. Podsumowanie	140
Rozdział III. Zadośćuczynienie pieniężne za śmierć najbliższego członka rodziny	145
§ 1. Uwagi wstępne	145
§ 2. Charakterystyka roszczenia	146
I. Więzi rodzinne jako wartości niemajątkowe o szczególnym znaczeniu	146
II. Dopuszczalność roszczenia przed 3.8.2008 r. i po tym dniu	153
III. Zakres zastosowania art. 446 § 4 KC	163
IV. Wymagalność roszczenia	168
V. Dziedziczenie i zbywanie roszczenia	171
VI. Roszczenie o zadośćuczynienie w obcych systemach prawnych	176
§ 3. Pośrednio poszkodowany	183
§ 4. Przesłanki roszczenia	185
I. Śmierć najbliższego członka rodziny	185
1. Śmierć człowieka	185
2. Najbliższy członek rodziny	189
3. Dopuszczalność uznania nasciturusa za zmarłego i najbliższego członka rodziny	196

II. Krzywda	203
III. Związek przyczynowy	206
§ 5. Wysokość zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę	207
I. Pojęcie odpowiedniej sumy zadośćuczynienia pieniężnego	207
II. Kryteria ustalania wysokości zadośćuczynienia	215
1. Kryterium podstawowe – rozmiar krzywdy (żałoba)	219
2. Kryteria pochodne	229
A. Wpływ zdarzenia na dotychczasowe życie osobiste i zawodowe poszkodowanego	229
B. Wiek i stan zdrowia	231
C. Postawa sprawcy szkody, rodzaj i stopień jego winy ..	234
D. Aktualne warunki gospodarcze oraz stopa życiowa społeczeństwa	234
E. Kompensacja szkody majątkowej	237
§ 6. Analiza orzecznictwa sądów powszechnych	241
I. Założenia i metodologia badań	241
II. Analiza poddanych badaniu spraw sądowych	242
III. Wnioski z analizy	250
§ 7. Podsumowanie	253
Rozdział IV. Zadośćuczynienie pieniężne za niemożność nawiązania lub kontynuowania więzi rodzinnej	257
§ 1. Uwagi wstępne	257
§ 2. Charakterystyka roszczenia	258
I. Dopuszczalność roszczenia przed 19.9.2021 r. i po tym dniu ...	258
II. Zakres zastosowania art. 446 ² KC	265
III. Wymagalność roszczenia	268
IV. Dziedziczenie i zbywanie roszczenia	269
V. Roszczenie o zadośćuczynienie w obcych systemach prawnych	270
§ 3. Przesłanki roszczenia	280
I. Ciężkie i trwałe uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia bezpośrednio poszkodowanego	280
II. Niemożność nawiązania lub kontynuowania więzi rodzinnej między bezpośrednio i pośrednio poszkodowanym	284
III. Krzywda	291
IV. Związek przyczynowy	294
§ 4. Relacja art. 446 ² KC do art. 446 § 4 KC oraz do art. 448 § 1 KC	294
§ 5. Wysokość zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę	297
I. Kryteria ustalania wysokości zadośćuczynienia	298
1. Kryterium podstawowe – rozmiar krzywdy	299
A. Stany zaburzenia świadomości	301

Spis treści

a. Stan wegetatywny	301
b. Śpiączka	303
c. Stan minimalnej świadomości	304
d. Stan zamknięcia	306
2. Kryteria pochodne	307
§ 6. Studium przypadku (<i>case study</i>)	308
I. Założenia i metodologia badań	308
II. Analiza poddanych badaniu spraw sądowych	309
III. Wnioski z analizy	315
§ 7. Podsumowanie	316
Zakończenie	321
Indeks rzeczowy	327

Przedmowa

Niniejsza monografia stanowi zmodyfikowaną wersję rozprawy doktorskiej pod tym samym tytułem, której obrona miała miejsce 12.4.2024 r. na Uniwersytecie Szczecińskim.

Pragnę serdecznie podziękować mojemu Promotorowi, Panu *prof. dr hab. Zbigniewowi Kuniewiczowi*, za nieocenioną pomoc, wsparcie i cenne wskazówki, które odegrały kluczową rolę w powstawaniu niniejszej pracy. Jestem niezwykle wdzięczny Panu Profesorowi za okazane zaufanie oraz możliwość współpracy, również w ramach Zespołu Badawczego Prawa Cywilnego i Handlowego, co miało znaczący wpływ na mój rozwój naukowy.

Dziękuję Recenzentom – Pani dr hab. *Marii Boratyńskiej*, prof. UW, Panu prof. dr hab. *Maciejowi Gutowskiemu* oraz Panu dr hab. *Przemysławowi Drapale*, prof. ALK – za cenne uwagi i sugestie, które przyczyniły się do ostatecznego kształtu tego opracowania.

Składam także podziękowania Władzom Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Instytutu Nauk Prawnych tej uczelni za okazane mi zaufanie, wsparcie i życzliwość.

Z całego serca dziękuję mojej Rodzinie – *Adrianie*, *Oliwierowi* i *Marcelinie* – za ich obecność, miłość i wsparcie, które są dla mnie fundamentem realizacji zarówno osobistych, jak i zawodowych celów. Bez Waszej siły i inspiracji ta książka nie mogłaby powstać.

Szczecin, grudzień 2025 r.

Piotr Zielonka

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

CmentU	ustawa z 31.1.1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1590)
DziałLeczU	ustawa z 15.4.2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 450 ze zm.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.)
KC austr.	Kodeks cywilny austriacki z 1.6.1811 r. (ABGB – Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, Justizgesetzsammlung Nr 946/1811), https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622
KC czes.	Kodeks cywilny czeski z 22.03.2012 r. (Občanský zákoník, Zákon č. 89/2012 Sb.), https://www.e-sbirka.cz/sb/2012/89/2025-07-01?f=89%2F2012&zalozka=text
KC franc.	Kodeks cywilny francuski z 21.3.1804 r. (Code Napoléon, Code civil des Français), https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/
KC hol.	Kodeks cywilny holenderski (Burgerlijk Wetboek Boek 6, Verbintenissenrecht, Staatsblad 1992, 600), https://wetten.overheid.nl/BWBR0005289/2023-07-01
KC niem.	Kodeks cywilny niemiecki w brzmieniu z 2.1.2002 r. (BGB – Bürgerliches Gesetzbuch, BGBI. I s. 42, 2909; 2003 I s. 738 ze zm.), https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/
KC portug.	Kodeks cywilny portugalski (Código Civil, Diário do Governo n.º 274/1966, Série I de 1966-11-25), https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/decreto-lei/1966-34509075
KC włos.	Kodeks cywilny włoski z 16.3.1942 r. (Codice Civile, Gazzetta Ufficiale n.79 del 4-4-1942), https://www.gazzettaufficiale.it/atto/serie_generale/caricaDetta

	glioAtto/originario?atto.dataPubblicazioneGazzetta=1942-04-04&atto.codiceRedazionale=042U0262&elenco30giorni=false
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 383 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1568, ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 46 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.)
KZ	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. z 1933 r. Nr 82, poz. 598 ze zm.)
KZ słow.	Kodeks zobowiązań słoweński z 3.10.2001 r. (Obligacijski zakonik, Uradni list RS, št. 97/07), http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1263
KZ szwajc.	Kodeks zobowiązań szwajcarski z 30.3.2011 r. (OR – Obligationenrecht, AS 27 317), https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/de
PlanRodzU	ustawa z 7.7.2022 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1575)
PrPacjRPPU	ustawa z 6.11.2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 581)
PWKC	ustawa z 23.4.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 94)
UbezpObowU	ustawa z 22.5.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 367 ze zm.)
ZawLekU	ustawa z 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1287 ze zm.)
ZdrPsychU	ustawa z 19.8.1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 917)
ZmPrPacjRPPU	ustawa z 16.6.2023 r. o zmianie ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1675)
ZmKC z 30.5.2008 r.	ustawa z 30.5.2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731)

ZmKC z 24.6.2021 r.	ustawa z 24.6.2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2021 r. poz. 1509)
ZmKC z 28.7.2023 r.	ustawa z 28.7.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1615)

2. Organy i instytucje

KSSiP	Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SN(7)	Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów
SN(PSIC)	Sąd Najwyższy w pełnym składzie Izby Cywilnej
SO	Sąd Okręgowy
SR	Sąd Rejonowy
TK	Trybunał Konstytucyjny

3. Czasopisma i publikatory

Dz.U.	Dziennik Ustaw
FP	Forum Prawnicze
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
M.P.	Monitor Polski
MoP	Monitor Prawniczy
NP	Nowe Prawo
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCK	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Izba Karna
OSNC-ZD	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór dodatkowy
OSNCP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna, Pracy
OSNKN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

Wykaz skrótów

OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PiM	Prawo i Medycyna
PN	Przegląd Notarialny
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PS	Przegląd Sądowy
Rej.	Rejent
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SC	Studia Cywilistyczne
SI	Studia Iuridica
SIL	Studia Iuridica Lublinska
SIT	Studia Iuridica Torunensia
SP	Studia Prawnicze
SP-E	Studia Prawno-Ekonomiczne
St.Prawn.	Studia Prawnoustrojowe
TPP	Transformacje Prawa Prywatnego
WU	Wiadomości Ubezpieczeniowe

4. Inne skróty

art.	artykuł
cz.	część
lit.	litera
m.in.	między innymi
n.	następna (-e)
Nb	numer brzegowy
No.	<i>number</i>
np.	na przykład
Nr	numer
orz.	orzeczenie
pkt	punkt
por.	porównaj
post.	postanowienie
poz.	pozycja
pt.	pod tytułem
r.	rok
red.	redakcja
rozdz.	rozdział

Wykaz skrótów

s.	strona (-y)
t.	tom
t.j.	tekst jednolity
tj.	to jest
tzn.	to znaczy
tzw.	tak zwana (-e, -y)
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
vol.	volumin
w zw.	w związku
wyr.	wyrok
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz

Wykaz literatury

- Adach-Stankiewicz E., Białek J., Bielak R., Bobel A., Dominiczak-Astin A., Turek D., Wyżnikiewicz B.*, Co warto wiedzieć o inflacji? GUS, Warszawa 2019
- Al-Alaiyn S.*, Call to establish a national lower limit of viability, *Annals of Saudi Medicine* 2008, Nr 1 (28)
- Atienza Navarro M.L.*, Accidentes de circulación, muerte e indemnización, Valencia 2018
- Bagińska E.*, Dopuszczalność dochodzenia przez osoby bliskie zadośćuczynienia w związku z doznaniem poważnej szkody na osobie przez bezpośrednio poszkodowanego, *Iustitia* 2016, Nr 2
- Bagińska E.*, Kompensacja krzywdy osób najbliższych w razie poniesienia przez poszkodowanego ciężkiego uszczerbku na zdrowiu – przegląd rozwiązań europejskich, w: *M. Pazdan, M. Jagielska, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar* (red.), *Rozprawy z prawa prywatnego. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Wojciechowi Popiołkowi*, Warszawa 2017
- Bagińska E.*, Modele regulacji zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej w wybranych krajach europejskich, w: *Z. Strus, K. Ortyński, J. Pokrzywniak* (red.), *Zadośćuczynienie po nowelizacji art. 446 KC na tle doświadczeń europejskich*, Warszawa 2010
- Bagińska E.*, O granicach kompensacji szkody niemajątkowej w przyszłym kodeksie cywilnym (uwagi na tle projektów Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego), *PiP* 2021, Nr 3
- Bagińska E.*, Tendencje rozwojowe odpowiedzialności deliktowej w Europie w końcu XX w. i początkach XXI w., w: *M. Nesterowicz* (red.), *Czyny niedozwolone w prawie polskim i prawie porównawczym*, Warszawa 2012
- Bagińska E.*, Teoria odpowiedzialności częściowej (*proportional liability*) jako koncepcja sprawiedliwego rozłożenia ciężaru odpowiedzialności deliktowej (wprowadzenie do problematyki), *GSP* 2016, t. 35
- Bagińska E.*, W sprawie wykładni art. 446² KC, *WU* 2022, Nr 3
- Banaszczyk Z.*, Szkody bezpośrednie i pośrednie a podmiotowy zakres odpowiedzialności odszkodowawczej, *PS* 2016, Nr 2
- Banaszczyk Z.*, w: *K. Pietrzykowski* (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Art. 1–449*¹⁰, t. 1, *Legalis* 2020
- Banaszczyk Z., Granecki P.*, O istocie należytej staranności, *Pal.* 2002, Nr 7–8

- Barczak-Oplustil A.*, Odpowiedzialność karna za czynności nielecnicze (nieterapeutyczne) w prawie medycznym, w: *A. Barczak-Oplustil, T. Sroka* (red.), System Prawa Medycznego. Odpowiedzialność publicznoprawna, t. 6, Warszawa 2023
- Bączyk-Rozwadowska K.*, Gl. do wyr. SN z 9.3.2012 r., I CSK 282/11, OSP 2012, Nr 11, poz. 106
- Biały A.*, Prawo do zadośćuczynienia dla osób najbliższych w świetle uchwały SN z 27.3.2018 r., III CZP 60/17, PS 2019, Nr 7–8
- Bieniek G.*, w: *G. Bieniek* (red.), Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, t. 1–2, Lex 2011
- Bogucki O., Zieliński M.*, Zasady prawa z perspektywy ogólnej teorii prawa, w: *P. Wieliński* (red.), System Prawa Karnego Procesowego, t. 3. Cz. 1. Zasady procesu karnego, Warszawa 2014
- Borkowska K.*, Penalizacja przerwania ciąży w polskim prawie karnym, St.Prawn. 2022, Nr 56
- Bosek L.*, Gwarancje godności ludzkiej i ich wpływ na polskie prawo cywilne, Warszawa 2012
- Bosek L.*, W sprawie kwalifikacji więzi rodzinnej jako dobra osobistego (uwagi krytyczne na tle aktualnego orzecznictwa SN), FP 2015, Nr 3
- Bryant R.A.*, Żaloba jako zaburzenie psychiczne, Psychiatria po dyplomie 2013, Nr 1
- Budżyńska E.*, Więzy międzypokoleniowe w rodzinie w kontekście przemian społecznych i kulturowych, w: *M. Szyszka* (red.), Dylematy życia rodzinnego. Diagnoza i wsparcie, Lublin 2016
- Casals M.M., Ribot J., Feliu J.S.*, w: *B.A. Koch, H. Koziol* (red.), Compensation for Personal Injury in a Comparative Perspective, Wien 2003
- Choduń A.*, Klauzule generalne i zwroty niedookreślone – wybrane zagadnienia teoretyczne, w: *A. Choduń, A. Gomułowicz, A. Skoczylas*, Klauzule generalne i zwroty niedookreślone w prawie podatkowym i administracyjnym. Wybrane zagadnienia teoretyczne i orzecznictwo, Warszawa 2013
- Cisek A.*, Dobra osobiste i ich niemajątkowa ochrona w kodeksie cywilnym, Wrocław 1989
- Cisek A., Dubis W.*, w: *E. Gniewek, P. Machnikowski* (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Legalis 2017
- Ciszewski J., Nazaruk P., Bajor B., Bieranowski A., Bierecki D., Bocianowska J., Ciszewski M., Karaszewski G., Knabe J., Mucha-Kujawa J., Sikorski G., Sitek B., Tanajewska R.*, w: *J. Ciszewski, P. Nazaruk* (red.), Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, Lex 2023
- Clausmeyer A.*, Odszkodowanie i zadośćuczynienie za szkody majątkowe i niemajątkowe w przypadku szkody na osobie w Niemczech, w: *Z. Strus, K. Ortyński, J. Pokrzywniak* (red.) Zadośćuczynienie po nowelizacji art. 446 KC na tle doświadczeń europejskich, Warszawa 2010
- Cynkier P.*, Problemy psychiczne po śmierci osoby bliskiej jako przedmiot ekspertyzy sądowej, Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii 2021, vol. 71(3–4)

- Czachórski W., Brzozowski A., Saffjan M., Skowrońska-Bocian E., Zobowiązania. Zarys wykładu, Warszawa 2009
- Długoszewska-Kruk I., w: M. Załucki (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Legalis 2023
- Domański M., w: K. Osajda (red.), Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, Legalis 2022
- Domżał T.M., Kliniczne podstawy badania i oceny bólu – wprowadzenie do tematu, Polski Przegląd Neurologiczny 2007, t. 3, Nr 4
- Dmowski S., w: S. Dmowski, S. Rudnicki (red.), Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna, Lex 2011
- Drembkowski P., Ustawa o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Komentarz, Legalis 2018
- Dybowski T., W sprawie przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody, NP 1977, Nr 6
- Dyka I., Zasady przyznawania i ustalania wysokości zadośćuczynienia pieniężnego w razie naruszenia dobra osobistego, KPP 2001, Nr 3
- Falkiewicz A., Gl. do uchw. SN z 12.12.2013 r., III CZP 74/13, Pal. 2014, Nr 10
- Fikentscher W., Heinemann A., Schuldrecht Allgemeiner und Besonderer Teil, Berlin–Boston 2017
- Förster Ch., Schuldrecht Allgemeiner Teil. Eine Einführung mit Fällen, Heidelberg 2015
- Galasiński D., Osoby niepełnosprawne czy z niepełnosprawnością?, Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania 2013, Nr 4
- Garlicki S., Czyny niedozwolone, Warszawa 1965–1966
- Garlicki S., Gl. do wyr. SN z 28.4.1964 r., II CR 540/63, OSPiKA 1965, Nr 9, poz. 197
- Garlicki S., Odpowiedzialność cywilna za nieszczęśliwe wypadki, Warszawa 1971
- Georgiopoulou M., Katsakiori P., Kefalopoulou Z., Ellul J., Chroni E., Constantoyannis C., Vegetative State and Minimally Conscious State: A Review of the Therapeutic Interventions, Stereotactic and Functional Neurosurgery 2010, Nr 88
- Goldberg D., Klasyfikacja zaburzeń psychicznych: prostszy system w DSM-V i ICD-11, Psychiatria po dyplomie 2011, Nr 3
- Górska U., Koculak M., Brocka M., Binder M., Zaburzenia świadomości – perspektywa kliniczna i etyczna, Aktualności Neurologiczne 2014, Nr 14(3)
- Górski J., Zarys prawa zobowiązań, Poznań 1948
- Grablis K., Więzi rodzinne a problematyka dóbr osobistych, SIT 2021, t. 28
- Granecki P., Odpowiedzialność sprawcy szkody niemajątkowej na podstawie art. 448 KC, SP 2002, Nr 2
- Grzeszak T., Dobro osobiste jako dobro zindywidualizowane, PS 2018, Nr 4
- Grzybowski S., Ochrona dóbr osobistych według przepisów ogólnych prawa cywilnego, Warszawa 1957
- Gudowski J., w: J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania. Część ogólna, t. 3, Lex 2018
- Gudowski J., Bieniek G., w: J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania. Część ogólna, t. 3, Lex 2018
- Gulla B., Wrażliwość człowieka, Kraków 2021